

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Då mysrysmönstret blir en fallgrop

Lassén-Seger, Maria

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 17/06/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Lassén-Seger, M. (2021). Då mysrysmönstret blir en fallgrop: Recension av Eva Frantz' *Nattens drottning*. *Hufvudstadsbladet*, 26. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148422>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Då mysrysarmönstret bli en fallgrop

Eva Frantz: *Nattens drottning*. S&S, 2021

Mysrysaren gör en formidabel comeback. Det är ingen ände på utgivningen av mysterie-spök-böcker. Genrens gissel är dessvärre att det verkar vara svårt att förnya konceptet. Hur skapa rysningar av obehag på riktigt? Kanske alla mysrysare inte ens har den ambitionen, utan böckerna är helt enkelt skrivna för att vara lösgodis i bokform. Lagom gott medan det varar, men med kort eftersmak.

Nattens drottning (2021) är Eva Frantz' andra historiska mysrysare för mellanåldern. För *Hallonbacken* (2018) fick hon Runeberg junior-priset 2019, ett pris där barnpubliken avgör, och som därför ofta går till bladvändare i mellanfåran. Skådeplatsen i den nya boken är Helsingfors 1915 där 12-åriga Viktor försöker finna sig tillrätta efter att med sin mamma operasångerskan ha tvingats återvända till ett mörkt och torftigt Finland från fashionabla Paris. De bor på nåder hos morföräldrarna där den fördömande stämningen är isande kall. Varför vet inte Viktor, men an efter får han insikt i orsakerna till de vuxnas sorger och bitterhet.

Mysteriet tar fart när Viktors mor får rollen som Nattens Drottning i operan Trollflöjten som ska spelas på Ryska teatern. Väl inne i operahuset skriver Frantz fram en spänning som får sin näring ur fladdrande gasljus, kulisser, falluckor, gamla teaterloger, mörka källarhål och döda operasångerskor som går igen. Viktors personliga bekymmer tvinnas samman med den räcka gåtor han envist ger sig den på att lösa, trots att han egentligen inte vågar.

Svajig berättarröst

Viktor berättar sin egen historia i "du"-form. Det är ett spännande men inte helt enkelt berättargrepp. Stundvis är det svårt att veta om den lillgamla Viktor fortfarande är ett barn eller om han är vuxen när han (ofta i realtid) återberättar det som hänt. Förnumstiga formuleringar som "Du förstår: jag tycker inte alls om att stå på scenen. Jag vet att jag sjunger rätt bra, men gör det helst när ingen hör mig" låter ana det senare, trots att läsaren i övrigt får veta precis lika mycket (eller lite) som Viktor. Det kan låta som en teknikalitet, men en finkalibrering av berättarrösten hör till det viktigaste och svåraste i en barnlitterär text.

En modig drömmare

Frantz är spänningsförfattaren som kan trycka på de rätta knapparna för att väcka gehör hos läsaren. "Ibland undrar jag hur det skulle kännas att vara omtyckt. Att vara hela familjens lilla ögonsten, att ha många lekkamrater och människor som vill vara tillsammans med en. Tänk att varje dag få kramar och kyssar, kärleksfulla ord och beröm. Det måste vara härligt". Det är så gott som omöjligt att inte sympatisera med den kärlekstörstande Viktor, en tjock, känslig drömmare som mobbas brutalt i skolan och hemma måste utstå gliringar om sin vekhet och brist på "courage".

Skildringen av hur Viktor hittar sitt inre mod är romanens behållning. Dessvärre är de andra karaktärerna underordnade rysarintrigen, vilket gör dem till tunna stereotyper. Detta gäller också den historiska miljön som inte växer till mer än en för handlingen effektiv kuliss. I den inledande prologens tillbakablick till 1700-talet introduceras den "ohyggliga olycka" som

”ska drabba eftervärlden” och hemsöka Viktor och hans familj. Här tar skräcklitteraturens trubbigaste klichéer över i formuleringar som ”någonting ondskefullt lurade i källarens mörker”. Att möta ondskan innebär dessutom lika schablonartat att bli bokstavligen vithårig av skräck.

Onyanserad ondska

Spänning och skräck hör till de vanligaste önskemålen hos mellanåldersläsare. Där träffar Frantz’ lättlästa och drivet berättade *Nattens drottning* helt rätt. Men ansatsen att tvinna samman det övernaturliga händelseförloppet med inre psykologiska processer förblir på hälft. Victors utveckling från mes till modig är trovärdigt underbyggd men står i bjärt kontrast till den onyanserade ondska han omges av i form av sadistiska och känslökalla skolkamrater, lärare och familjemedlemmar. Många av de ”förklaringar” som ges till spökerierna, förbannelserna och de mystiska olyckor som omger operaproduktionen är klyschigt förenklade. Också spänningslitteratur kan skrivas med mer utvecklad undertext än så här.

Maria Lassén-Seger